

Resignace T. G. Masaryka na presidentský úřad.

Univ. prof. Dr. Jiří H o e t z e l.

Dne 14. prosince 1935 resignoval první president naší republiky na svůj úřad. Tato mohutná událost nás zde zajímá jen s hlediska právního. Již proto, že T. G. Masaryk vytvořil u nás svéráznou tradici, již při této slavnostní příležitosti nechceme rozebíratí ryze právnicky. Nás interese jen abdikací sám a jak opakujeme, jen po stránce právní. Napřed předesíláme postup událostí. V Lánech přečetl kancléř Šámal za přítomnosti osob níže uvedených presidentův p r o j e v tohoto znění:

»Presidentský úřad je těžký a odpovědný a vyžaduje proto plné síly. Vidím, že již nestačím a proto se ho vzdávám. Byl jsem čtyřikrát zvolen presidentem naší republiky; snad mi to dává legitimaci, abych Vás poprosil a celý národ československý i spoluobčany jiných národností, abyste při správě státu pamatovali na to, že státy se udržují těmi ideály, z nichž se zrodily. Sám jsem si toho byl vždycky vědom.

Potřebujeme dobrou zahraniční politiku, doma spravedlnost ke všem občanům, ať jsou kterékoli národnosti.

Rád bych Vám ještě řekl, že za svého nástupce doporučuji Dr. Beneše. Pracoval jsem s ním za hranicemi i doma a znám ho.

Mám plnou důvěru, že vše půjde dobře a dá-li Bůh, budu se na Vás ještě chvíli dívat, jak to vedete. Vás, pane ministerský předsedo, prosím, abyste vzal mou resignaci na vědomí a zařídil, co je třeba.«

O celém aktu byl sepsán p r o t o k o l kanceláří presidenta republiky tohoto znění:

P r o t o k o l,

sepsaný na zámku lánském dne 14. XII. 1935.

President republiky T. G. Masaryk pozval k sobě na dnešní den na 12. hodinu pana předsedu vlády Dr.

Milana Hodžu, aby mu sám osobně oznámil rozhodnutí že se vzdává úřadu presidentského.

Na přání pana ministerského předsedy byli pozván také pan předseda poslanecké sněmovny Jan Malypeta a pan předseda senátu Dr. Frant. Soukup jako první a druhý předseda Národního shromáždění.

Za rodinu pana presidenta republiky byli přítomni pan vyslanec Jan Masaryk, pí PhDr. Alice Masaryková a pí Olga Revilliodová, slečna Anna Masaryková.

Za kancelář presidenta republiky kancléř Dr. Přemysl Šámal a sekční šéf Dr. Josef Schieszl.

President republiky prohlásil před přítomnými, že se vzhledem k svému zdravotnímu stavu vzdává úřadu presidenta republiky.

Předseda vlády vzal toto prohlášení presidenta republiky na vědomí.

K resignaci presidenta republiky pojí se několik otázek právních.

Především ta, je-li resignace úkonem moci vládní a výkonné, který potřebuje k své platnosti spolupodpisu odpovědného člena vlády.

Na tuto otázku jest odpověděti záporně. Resignace je osobní projev presidenta republiky. Francouzi říkají, že jejich president může jednati zcela svobodně jen ve dvou případech: resignuje-li na svůj úřad nebo předsedá-li národním slavnostem.

Druhá otázka zní: vůči komu má býti resignační projev presidentův učiněn a je-li třeba, aby adresát projevu jej přijal, resp. vzal na vědomí.

I kdyby nebylo výslovného ustanovení § 59 úst. listiny, pokládal bych za samozřejmé, že president republiky se může svého úřadu svobodně vzdáti — opak by musil býti patrný z ústavní listiny. Nemůžeme zde jíti do problému, lze-li a pokud se vzdáti veřejných práv. Vyloučeno by to bylo, když by právní řád jasně ustanovoval, že veřejné právo je zároveň povinností — srov. právo volební na př. do obcí, obligatorní část samostatné působnosti obecní. Otázka v našem případě nemá praktického významu hledíc k § 59 úst. listiny.

tosti se poukazuje na mezery v ústavní listině. Při resignaci prezidentově se tvrdilo, že nemá ustanovení, vůči komu se má resignace státi. Připouštěly se tři možnosti: je to vláda (resp. její předseda), předsedové obou sněmoven, resp. plena těchto sněmoven.

Při projednávání ústavní listiny nezůstala tato otázka bez povšimnutí. Bylo upuštěno od výslovného předpisu, protože se zdálo, že je věc zcela jasná. Je to předseda vlády, a to z dvojího důvodu: jednak přechází výkon funkcí presidentských na vládu (§ 60 úst. list.), jednak předseda vlády je povinen svolati Národní shromáždění k volbě nového presidenta republiky. Správně proto T. G. Masaryk ve svém abdikčním projevu řekl: »Vás, pane ministerský předsedo, prosím, abyste vzal mou resignaci na vědomí a zařídil, co je třeba.« Ministerský předseda měl také podepsati příslušný protokol.

Ústavní listina nepředpisuje určité formy resignace. Může se tak státi písemně i ústně. V našem případě byla volena forma resignace ústní a bylo dbáno všech opatrností, aby se zjistila pravá a svobodná vůle presidentova. I při písemné resignaci, řízené na předsedu vlády, by této opatrnosti bylo třeba, i tu by se musilo zkoumati, zda písemný projev presidentův je svobodný a pravý. Myšlenka, aby prezident republiky nebyl zbavován svých funkcí nekorektním způsobem, je vyjádřena v § 61 ústavní listiny, kde s rozmyslem se praví, že je třeba přítomnosti tříčtvrtinové většiny členů vlády.

Neubauer (Všehrd 1936) ventiluje otázku, nejsou-li abdikace a projevy k ní připojené projevy, které souvisí s úřadem presidentským podle § 66 úst. listiny, z nichž odpovídá vláda. »Zdá se,« praví Neubauer, »že ve veřejné diskusi, která předcházela volbu nového presidenta, neuvědomili si mnozí důsledků citovaného § 66 ústavní listiny.« Nepsalo se o tom, myslím, proto, že celá otázka neměla v našem případě praktického významu. Ale i tak sluší upozornění Neubauerovo o § 66 úst. listiny zaznamenati.

Resignační akt presidenta republiky a co s ním souvisí jest i pokud jde o přítomné osoby aktem státním.

Standarda presidenta republiky je jeho osobním